9 પારખું

જયંતિ દલાલ

(જન્મ : 18-11-1909, અવસાન : 24-08-1970)

જયંતિ ઘેલાભાઈ દલાલનું વતન અમદાવાદ હતું. તેઓ વાર્તાકાર, નાટ્યકાર, નવલકથાકાર અને અનુવાદક તરીકે જાણીતા હતા. 'જવનિકા', 'પ્રવેશ બીજો', 'પ્રવેશ ત્રીજો' તેમના પ્રયોગશીલ એકાંકીના સંગ્રહો છે. 'રંગતોરણ' બાળનાટકોનો સંગ્રહ છે. 'ઉત્તરા', 'જૂજવાં', 'કથરોટમાં ગંગા', 'મૂકમ્ કરોતી', 'આ ઘેર, પેલે ઘેર', 'અડખે પડખે', 'યુધિષ્ઠિર' તેમના નોંધપાત્ર વાર્તાસંગ્રહો છે. 'ધીમુ અને વિભા' તથા 'પાદરનાં તીરથ' એમની પ્રયોગશીલ નવલકથાઓ છે. તેમણે જગવિખ્યાત નવલકથાઓના ઉત્તમ અનુવાદ કર્યા છે.

આ હળવા એકાંકીમાં એક બેકાર ડૉક્ટરની બડાશ, ગેરસમજ અને ગફલતને કારણે ઊભા થતા રમૂજી પ્રસંગોની રજૂઆત કરવામાં આવી છે. સાદા પણ ચબરાક સંવાદો અને પ્રસંગોની ચતુરાઈભરી ગોઠવણી આ કૃતિને છેલ્લે સુધી આસ્વાદ્ય રાખે છે. એકાંકીમાં લેખકે બે ચોટ સિદ્ધ કરી છે - ડૉક્ટરને પહેલાં મનમોહનદાસની અને પછી નરરત્નમણિરાવની ઓળખ મળે છે ત્યારે આ એકાંકી તખ્તા ઉપર સફળતાપૂર્વક ભજવી શકાય એવા ગુણો ધરાવે છે.

પાત્રો

ડૉ પીયૂષ	**અનિરુદ્ધ**
મનમોહનદાસ	**નરરત્નમણિરાવ**

ગમન

(**સ્થળ** : દવાખાનું **સમય** : સવારના દસ)

ડૉક્ટર : હમણાં જ વિઝિટેથી આવ્યો.

અનિરુદ્ધ : હવે રાખ ને, ભાઈ !

ડૉક્ટર : અનિરુદ્ધ !

અનિરુદ્ધ : શું છે !

ડૉક્ટર : તમે આમ ને આમ...

ડૉક્ટર : Say.

અનિરુદ્ધ : (અધવચથી અટકાવી) પણ તમે-તમે શેનો કહી મરે છે ?

ડૉક્ટર : You don't understand. તું સમજતો નથી. મારા staffના દેખતાં

અનિરુદ્ધ : (ખડખડાટ હસતાં) તારો staff ! હા... હા... હા...

ડૉક્ટર : I mean my compounder.

અનિરુદ્ધ : સાથે પેલા નોકરને પણ ગણાવ ને ! મહિને આઠ આના પરખાવે છે કે બધું પીળે પાને ?

ડૉક્ટર : I don't know how to teach you to talk.

અનિરુદ્ધ : પહેલાં જાતે શીખ ને !

ડૉક્ટર : એટલે તારે કહેવું શું છે ?

અનિરુદ્ધ : હું એમ કહું છું કે આપ કશા જ કામ વિનાના અહીં બેઠા હતા એવી નક્કર વસ્તુસ્થિતિથી મને વાકેફ કરવાની સભ્યતા આપે શીખી લેવી.

ડૉક્ટર : વા...રું (મોટા થોથામાં મોં ઘાલે છે.)

VISIT…

અનિરુદ્ધ : જો, ભાઈ, એમ દેખાડે પંડિતાઈ મળતી હોત તો પેલો છગનો જોશીનો અવતાર ગણાત !

ડૉક્ટર : ભાઈ, હવે ટૂંકું પતાવીશ ?

અનિરુદ્ધ : અરે ભલા'દમી, ઊલટો ઉપકાર માને ને કે માખ મારવાની ન હિંસાથી હું તને ઉગારું છું.

ડૉક્ટર : એટલે તું અહીં લડવા જ આવ્યો છે ?

અનિરુદ્ધ : અરે ભાઈ ! લડ્યેં ક્યાં પાલવે ! જો આપણે બે લડીએ, તો ચોક્કસ જ તું મને તમાચો મારે. મારો આ હાલતો દાંત પડી જાય. મારે નવો નખાવવો પડે. તારે મફત નાખી દેવો પડે. તું કમાતો હોય તો તો ઠીક, પણ...

ડૉક્ટર : Humbug !

અનિરુદ્ધ : એ હમ્બગ-તમ્બગમાં હું કાંઈ ના જાણું.

ડૉક્ટર : (કંટાળી)ને ત્યારે આપ જાણો છો શું ?

અનિરુદ્ધ : અરે હા, યાર ! બરાબર યાદ આવ્યું. ડૉક્ટર, દોસ્ત !

ડૉક્ટર : ભાઈ, હવે તો તું નામ પાડે તો ઉપકાર...

અનિરુદ્ધ : પણ અલ્યા પીયૂષ...

ડૉક્ટર : Nonsense ! ડૉ. પીયૂષરાયજી કહો.

અનિરુદ્ધ : એ તો પાટિયા ઉપર લખવાનું-બોલવાનું નહીં. પણ ડૉક્ટર...

ડૉક્ટર : (ખિજાઈને) છે શું તે કહે ને !

અનિરુદ્ધ : એ જ. ખિજાતો હોય તો રહે ને તું તારે ત્યાં. આ ચાલ્યો હું તો પછી કાંઈ થાય તો દોગામી ના દેતો.

ડૉક્ટર : વારું ! (રિવોલ્વિંગ ચેરમાં પડખું ફેરવે છે.)

અનિરુદ્ધ : સારું ! (ઊભો થાય છે.)

ડૉક્ટર : આવજે...

અનિરુદ્ધ : શું કામ ? અપમાન સહેવા ? ઊલટું તમારા ભલા માટે આવીએ ત્યારે તમે...

ડૉક્ટર : જરા સભ્યતાથી બોલતા હો તો...

અનિરુદ્ધ : સભ્યતા ? પણ હું શું કહેતો'તો (માથુ ખંજવાળતાં) હા. બરાબર યાદ આવ્યું. (ડૉક્ટરની પીઠ થાબડી) શાબાશ, દોસ્ત, Congratulations !

ડૉક્ટર : (મલકાતા) બહુ મોડા થયા.

અનિરુદ્ધ : ડૉક્ટર, દોસ્ત ! Better late than never. પણ ધીરજનાં ફળ મીઠાં છે એ વાત તેં સાબિત કરી હો ! નીલુ જેવી છોકરી આખી નાતમાં તને ન મળત ! હા... હા... હા...

ડૉક્ટર : (સંતોષના હાસ્યથી) જોજે, કાંઈ હૃદય ઊભરાઈ ન જાય.

અનિરુદ્ધ : પણ ડૉક્ટર, તમારી પરીક્ષા હવે છે, એ ખબર છે ?

ડૉક્ટર : ના. કેમ વારું ?

અનિરુદ્ધ : તમારા સસરા તમને જોવા-પરખવા આવ્યા છે.

ડૉક્ટર : મારા સસરા ? એ જીવે છે ?

અનિરુદ્ધ : ત્યારે ? જુવાનિયા વિરુદ્ધ ન પડે તો બીજી વાર ફેરા ફરવાની પણ ઉમેદવારી ધરાવે છે.

ડૉક્ટર : તે અહીં આવ્યા છે ?

અનિરુદ્ધ : હા, આજે સવારે જ મેલમાં આવ્યા, અને હમણાં જ આ બાજુએ પગલાં થતા હશે.

ડૉક્ટર : પણ કાંઈ કહ્યા-કહેવરાવ્યા વિના ?

અનિરુદ્ધ : ઘેલો રે ઘેલો ! એમને તો તને કશી જ તૈયારી વિના જોવો હશે.

ડૉક્ટર : That is strange !

અનિરુદ્ધ : તારા વિવાહ જેટલું નહિ !

ડૉક્ટર : પણ, અનિરુદ્ધ, મારે શું કરવું ? હું તો એમને ઓળખતો પણ નથી !

અનિરુદ્ધ : Surely this is strange. ડૉક્ટર, દીઠે પણ નહિ ?

ડૉક્ટર : અરે, ભલા'દમી, અત્યાર લઘી નામે પણ નહિ.

અનિરુદ્ધ : તો તો તારે સંભાળવાનું, કારણ કે માણસ જરા વહેમી છે. અને વળી પાછું જૂના જમાનાનું.

ડૉક્ટર : ત્યારે તો કમબખ્તી !

અનિરુદ્ધ : પૂરી. અને એ (દવાખાનું બતાવી) આ બધાના ભભકામાં ન અંજાયા ને તો...

ડૉક્ટર : તો ? તો શું ?

અનિરુદ્ધ : (ચપટી વગાડી આંગળીથી એક વર્તુળ દોરે છે.) શું... શું... ? વિવાહ ફોક.

ડૉક્ટર : પણ... પણ મારે કરવું શું ? તું ઓળખે છે ?

અનિરુદ્ધ : હા, દીઠે અને નામે બંને રીતે.

ડૉક્ટર : એ કેવા છે ?

અનિરુદ્ધ : (ઠંડે કલેજે) માણસ જેવા માણસ.

ડૉક્ટર : અરે દોસ્ત, My dear friend help me, help me.

અનિરુદ્ધ : ઊહું. મારે તો જરા સભ્યતા શીખવા જવું છે.

ડૉક્ટર : ઓ ભાઈ અનિરુદ્ધ, આવી fatel joke ?

અનિરુદ્ધ : શું થાય, ભાઈ, આપણે તો હજી બોલતાં પણ શીખવાનું. (ગોખતો હોય એમ) ડૉક્ટર પીયૂષરાયજી, ડૉક્ટર પીયૂષરાયજી.

ડૉક્ટર : મોટા ભાઈ, હવે માફી માગું. થયું ? પત્યું ? હવે મને જરા કહેને, એ દેખાવે કેવા છે ?

અનિરુદ્ધ : જો ભાઈ, વાત એમ છે કે તારા સસરાનું વ્યક્તિત્વ જ જુદું છે. ઘરમાં સાડા-ત્રણ ફૂટની છૂટી પાટલીની ધોતલી, જુવાનીની પહેલવાનીનો ખ્યાલ આવે એવું ખુલ્લું બદન અને ભગવાન ચાણક્ય જેવી ફરફરતી શિખા.

ડૉક્ટર : અને બહાર ?

અનિરુદ્ધ : બહાર ? જો ભાઈ, બહારમાં પણ ભેદ છે. જો એ શાક લેવા જતા હોય...

ડૉક્ટર : (ચિડાઈને) પણ મારું દવાખાનું ક્યાં શાકબજાર છે ?

અનિરુદ્ધ : ના રે ના, હોય કાંઈ ? અહીંના જેવી શાંતિ ત્યાં ક્યાં મળવાની છે ?

ડૉક્ટર : (ગળી જતાં) પણ જ્યારે કોઈને મળવા જતા હોય ત્યારે ?

અનિરુદ્ધ : લાંબો કાળો કોટ, ચાર પાટલીનું ધોતિયું અને કાશ્મીરી ટોપી. અરે યાર જૂના દોસ્ત નવા લિબાસમાં.

ડૉક્ટર : અનિરુદ્ધ, પ્યારા દોસ્ત, મને કહેને, એ આવે ત્યારે મારે શું કરવું ?

અનિરુદ્ધ : અરે ભાઈ, એ તને શિખવાડવાનું હોય ? હમણાં મારી આગળ જ નાટક ભજવતો'તો ને ? (આંગળીને વેઢે ગણાવતાં) વિઝિટ, સ્ટાફ, એપોઈન્ટમેન્ટ, ઑપરેશન આર્ટિકલ્સ, લેક્ચર, રિસર્ચ,

ઇન્વેન્શન, પ્રિસ્ક્રિપ્શન, પેઇન્ટ, પાઉડર એન્ડ ટેસ્ટ-ટ્યૂબ...

ડૉક્ટર : પણ તું હોય તો ફેર પડે !

અનિરુદ્ધ : શો ફેર પડવાનો હતો ! જમાઈ બદલાય, કાંઈ સસરો ઓછો બદલાવાનો છે.

ડૉક્ટર : Rascal !

અનિરુદ્ધ : કેમ પાછો સભ્ય બની ગયો ? લે, ભાઈ મારે શું ? માથે પડી ભોગવ. (સીટી વગાડતો જાય છે.)

ડૉક્ટર : (રિવોલ્વિંગ ચેરમાં ઘૂમતાં) લાંબો કાળો કોટ, ચાર પાટલીનું ધોતિયું અને કાશ્મીરી ટોપી. કાશ્મીરી ટોપી અને લાંબો કાળો કોટ, (ગોખે છે) (ટેબલ પરનો કોલબેલ દાબે છે.) કાશ્મીરી ટોપી.

ડૉક્ટર : ગમનલાલ, લાંબો કાળો કોટ (ગમન કમ્પાઉન્ડર આવે છે.)

ગમન : શું સાહેબ ?

ડૉક્ટર : ચાર પાટલીનું ધોતિયું.

ગમન : જી, સાહેબ !

ડૉક્ટર : કાશ્મીરી ટોપી

ગમન : પણ સાહેબ...

ડૉક્ટર : પગમાં શું ? ભૂલી ગયો, સાવ ભૂલી ગયો, પૂછવાનું જ ભૂલી ગયો.

ગમન : (ટેબલને અડકી ઊભો રહે છે.) મને કેમ બોલાવ્યો સાહેબ !

ડૉક્ટર : ઓહ ! તમે આવી ગયા ? ગમનલાલ, જુઓ, પેલા જૂના કેઈસીસની ફાઈલ્સ છે તે મારા ટેબલ પર મૂકો. પેલું લિટરેચર છે તેની ધૂળ ઊડાડી તૈયાર રાખો. પેલા ચાર્ટ્સ ખંખેરી નાખો, બધું એકદમ ઓર્ડરમાં લાંબો કોટ, કાશ્મીરી ધોતિયું અને ચાર પાટલીની ટોપી.

ગમન : બીજું કાંઈ, સાહેબ ?

ડૉક્ટર : લાંબું કાળું ધોતિયું, ચાર પાટલીનો કોટ અને કાશ્મીરી ટોપી.

ગમન : સાહેબ, આ શું બોલો છો ?

ડૉક્ટર : ભૂલ્યો, ભૂલ્યો, કાશ્મીરી કોટ.

ગમન : (જતાં જતાં) હાય બેકારી !

ડૉક્ટર : મારી પણ ભૂલ થઈ. છબી જ મંગાવી લીધી હોત તો કેટલું સારું થાત ! કેટલી ઉપાધિમાંથી ઊગરી જાત ! (મનમોહનદાસ દાખલ થાય છે.)

ડૉક્ટર : (એને જોતાં જ) એ જ. એ જ. લાંબો કાળો કોટ, કાશ્મીરી ટોપી અને ચાર પાટલીનું ધોતિયું, એ જ... એ જ... (ઊભા થઈ) પધારો... પધારો.

મનમોહનદાસ : અરે એ શું ? તસ્દી માફ કરજો, પણ મારે જરા આવવું પડ્યું.

ડૉક્ટર : અરે એમાં શું ? આપનું જ દવાખાનું માની લ્યો. ગમનલાલ, ગમનલાલ !

ગમન : (બહારથી આવી) જી !

ડૉક્ટર : પેલા પેસ્તનશા શેઠને ત્યાં કહેવડાવી દ્યો કે અત્યારે મારાથી નહિ જ આવી શકાય.

મનમોહનદાસ : તમે વિઝિટ ન ગુમાવતા.

ડૉક્ટર : અરે સાહેબ, આપ જેવા પધારો ત્યારે એક વિઝિટમાં શું ? અને મને એટલો આરામ મળશે.

મનમોહનદાસ : ખૂબ થાક લાગતો હશે !

ડૉક્ટર : અરે સાહેબ, વાત ન પૂછો, વાત ન પૂછો. ગમનલાલ !

ગમન : જી !

ડૉક્ટર : અને માણસ સાથે કંપનીમાં કહેવરાવો કે Mixture તૈયાર થયું છે. માણસ મોકલી મંગાવી લે. અને પૂછજો, પેટન્ટનું શું કર્યું ? હા, ભૂલતા નહીં.

ગમન : પણ સાહેબ...

ડૉક્ટર : મેં કેટલી વાર કહ્યું કે હું બોલું ત્યારે તમારે લખી લેવું ? પછી 'સાહેબ સાહેબ' કરી હેરાન કરો છો. Oh God, save me from these creatures !

ગમન : (ડઘાઈ જઈ) બરાબર, સાહેબ !

ડૉક્ટર : જાઓ. (ગમન જાય છે.) શું કરું સાહેબ ! જમાનો જ એવો આવ્યો છે કે માણસ સમજુ અને વિશ્વાસુ તો ન જ મળી શકે. વિશ્વાસુ હોય તો કહ્યું સમજે નહીં, સમજે તો આપણાથી વિશ્વાસ ન મૂકાય.

મનમોહનદાસ : બરાબર છે. પણ ડૉક્ટર, એ શાની પેટન્ટ છે ?

ડૉક્ટર : (મલકાતાં) એ તો trade secret છે. પણ તમને કહેવામાં વાંધો નહિ. એ મારી શોધ છે. વર્ષોની research પછી એ invention થઈ શકી છે; અને એથી dental surgery માં જ નહિ, allopathyમાં પણ મોટું revolution થશે.

મનમોહનદાસ : હં. એનું નામ ?

ડૉક્ટર : (શરમાતાં) એનું નામ તો પીયૂષ-ડ્રોપ્સ છે ? એ ડ્રોપ્સથી નવા naturalteeth ગમે ત્યારે ગમે તે ઉંમરે ઊગશે.

મનમોહનદાસ : અહો. ત્યારે તો fertilizer manure જેવું.

ડૉક્ટર : હા જી. પણ આપ અંગ્રેજી ક્યાંથી જાણો ?

મનમોહનદાસ : કેમ વારુ ! હું શું મારી છોકરી પણ અંગ્રેજી જાણે છે.

ડૉક્ટર : આપની છોકરી ?

મનમોહનદાસ : હા, આ વરસ કન્યાવિદ્યાલયમાંથી પાસ થઈ કૉલેજમાં ગઈ.

ડૉક્ટર : Oh, I see !

મનમોહનદાસ : વારુ, પણ ડૉક્ટર !

ડૉક્ટર : જી ?

મનમોહનદાસ : વકરાપાણી કેમ ચાલે છે ?

ડૉક્ટર : Oh don't worry about it. મારે તો કાંઈ કરી જવું છે.

મનમોહનદાસ : બરાબર, પણ ઘરમાંય જોવાનું તો હોય ને ?

ડૉક્ટર : એ તો સાહેબ, ઈશ્વરની કૃપા અને આપ જેવા મુરબ્બીઓની દયા છે. હજાર-બારસોની average હશે.

મનમોહનદાસ : That is magnificent, doctor !

ડૉક્ટર : Oh thanks !

મનમોહનદાસ : મેં સાંભળ્યું છે, ડૉક્ટર, કે તમે દાંત કાઢવાનો નવો process શોધ્યો છે.

ડૉક્ટર : જી. મિત્રોએ તો ઘણુંય કહ્યું કે પેટન્ટ લે, પણ મેં કહ્યું કે જ્ઞાન ઉપર કોઈનો ઈજારો ન હોવો જોઈએ, એટલે મેં તો formula જાહેર કરી. પણ ફેર તો પડે જ ને ?

મનમોહનદાસ : હાસ્તો.

ડૉક્ટર : અને મને તો પ્રેક્ટિસને અંગે રમત થઈ ગઈ છે. નહિ નહિ તો મહિને ૫૦૦-૬૦૦ દાંત પાડવાના આવતા હશે.

મનમોહનદાસ : ઓહો !

ડૉક્ટર : અને પચાસેક મેજર ઓપરેશન્સ આહ, wisdom-toothના તો કંઈ cases આવે છે cases !

મનમોહનદાસ : હા, ડૉક્ટર, એ તૂત નવું છે. મારી daughter પણ કહે છે. કે tooth extract કરાવી દઉં.

ડૉક્ટર : નહીં જી, As one interested in you, I won't advise. મારા પીયૂષ-ડ્રોપ્સ લો. ત્રણ જ મિનિટમાં દર્દ નાબૂદ ! અને પછી કાયમને માટે મારી પીયૂષ-પેઇસ્ટ વાપરો.

મનમોહનદાસ : ઠીક ડૉક્ટર, ત્યારે હું રજા લઈશ.

ડૉક્ટર : કેમ ? કાંઈ ઉતાવળમાં.

મનમોહનદાસ : ઑફિસે જવાનું ને ?

ડૉક્ટર : ઑફિસ ?

મનમોહનદાસ : હાસ્તો, હું અહીં ઓફિસમાં કામે જ આવ્યો હતો, ઉપકાર થયો કે તમે બધું frankly કહી દીધું.

ડૉક્ટર : કઈ ઑફિસ ?

મનમોહનદાસ : ઈન્કમટેક્સ સુપરટેક્સ. હું અહીંનો surcharge collector છું.

ડૉક્ટર : હેં !

મનમોહદાસ : જી. હવે જુઓ ડૉક્ટર ! હમણાં હું મારા માણસને મોકલું છું. એ પૂછે તે particulars બરાબર નોંધાવજો હોં. લ્યો, સાહેબજી ! (જાય છે.)

ડૉક્ટર : Oh, Swindle ! murder ! arson ! બધાં એ અનિરુદ્ધનાં જ કામ. બચ્ચો હાથ આવે તો આખીયે બત્રીસી તોડી નાખું. એક તો અહીં ભાડું, પગાર ઘરમાંથી કાઢવાં પડતાં હોય અને ઉપરથી આવાં લપ વળગાડે. યાદ રાખ, remember remember. (આંટા મારે છે. નરરત્નમણિરાવ દાખલ થાય છે.)

નરરત્ન : આપ છો ? મને ખાતરી ન હતી. મને તો એમ કે ક્યાંક દવા કરવા ગયા હશો.

ડૉક્ટર : (પીઠ ફેરવી) ક્યાં, જહન્નમમાં ?

નરરત્ન : કેમ વળી, દરદીને ત્યાં !

ડૉક્ટર : દરદી ? ક્યાં છે દરદી ? ક્યાં છે દરદી ? ઓ દરદી ! જેટલી તારા નામની માળા જપી છે એટલી પ્રભુના નામની ફેરવી હોત તો absolutely painless processથી મુક્તિ મળી હોત !

નરરત્ન : ડૉક્ટર, આમ કેમ બોલો છો ?

ડૉક્ટર : બેકારી, My dear friend, બેકારી !

નરરત્ન : આપની શોધ ?

ડૉક્ટર : કેવી શોધ અને કેવી વાત !

નરરત્ન : આપની દવાઓ ?

ડૉક્ટર : ભાડૂતી... ભાડૂતી !

નરરત્ન : આપનાં પીયૂષ ડ્રૉપ્સ ?

ડૉક્ટર : પીગળી ગયાં, બુઝુર્ગ મિત્ર, પીગળી ગયાં.

નરરત્ન : અરે પણ તમારાં ઓપરેશન્સ ?

ડૉક્ટર : ભાઈ, મારો લેન્સેટ પણ ભાડૂતી છે.

નરરત્ન : અને તમારાં લેખો, ભાષણો ?

ડૉક્ટર : લખવા જેટલી આવડત નથી, બોલવા જેટલી હોશિયારી નથી.

નરરત્ન : પેલી તમારી પીયૂષ-પેઇસ્ટ ?

ડૉક્ટર : એ પીયૂષ બીજો, હું નહિ.

નરરત્ન : આ શું કહો છો ડૉક્ટર ?

ડૉક્ટર : Hard facts. માથું મારીએ તો લોહી નીકળે એવી નક્કર વસ્તુસ્થિતિ.

નરરત્ન : આ દવાખાનું ?

ડૉક્ટર : હજુ બિલ પત્યું નથી.

નરરત્ન : ભાડું ?

ડૉક્ટર : ચાર માસ થયા.

નરરત્ન : તમારો staff ?

ડૉક્ટર : કેસ પર કમિશન. જાઓ, હવે તમે સિધાવો !

નરરત્ન : એમ સિધાવે ક્યાં ? આવી છેતરપિંડી ? હરામખોર !

ડૉક્ટર : હવે જા, ભાઈ, જા. તને ખબર છે મને હથિયાર વિના પણ દાંત પાડતાં આવડે છે ?

નરરત્ન : એટલે ?

ડૉક્ટર : એટલે ? (ઊભો થઈ તમાચો મારે છે.) એટલે આ સમજ્યો ?

નરરત્ન : આટલે સુધી ? નીલુએ બધું કહ્યું હતું. આ નહિ.

ડૉક્ટર : કોણ ?

નરરત્ન : મારી દીકરીએ, ભાઈ, તારો દોષ નથી. પેટનાં જ આડાં ફંટાય ત્યાં પછી પારકાનું શું ?

ડૉક્ટર : ત્યારે આપ... આપ...

નરરત્ન : હા, ભાઈ, હું નરરત્નમણિરાવ. પારખું કરવા નીકળ્યો. પારખું થઈ ગયું. બાપ ! છતી આંખે છોકરીને કૂવામાં નાખી ! (પોક મૂકે છે.)

ડૉક્ટર : પણ આપ તો લાંબો કાળો કોટ, કાશ્મીરી ટોપી અને ચાર પાટલીનું ધોતિયું પહેરતા હતા ને ?

નરરત્ન : (નાક ખંખેરતાં) તે મને એમ કે કમાઉ ભણેલા જમાઈ પાસે જરા વટમાં જાઉં, એટલે કોટ-પાટલૂન માગી આણ્યાં. ઓ મારી દીકરી રે...

ડૉક્ટર : હું કોને રોઉં ?

('જયંતિ દલાલનાં પ્રતિનિધિ એકાંકીઓ'માંથી)

શબ્દ-સમજૂતી

સમાનાર્થી/શબ્દાર્થ

પારખું પરીક્ષા, કસોટી **લિબાસ** પહેરવેશ, પોશાક **રાસ્કલ** લુચ્ચો, બદમાશ **બુઝુર્ગ** ઘરડો, વૃદ્ધ **ઉપકાર** આભાર, પાડ **ધૂળ** રજ, રેણુ **છબિ** તસવીર, ચિત્ર

વિરુદ્ધાર્થી

દોસ્ત દુશ્મન **બુઝુર્ગ** યુવાન **ઉપકાર** અપકાર **સંતોષ** અસંતોષ **વિશ્વાસુ** અવિશ્વાસુ